

נוכח נוכח רבה בר נחמני דאמר רבה בר נחמני אני
יחיד בנגעים אני יחיד באהלות וכו' כי הוה קא ניחא
נפשיה אמר טהור טהור יצאת בת קול ואמרה אשריך
רבה בר נחמני שגופך טהור ויצאתה נשמתך בטהור
וכו'. (בבא־מציעא פ"ו ע"א).

ברש"י: טהור. לפי מה שכתוב בתורה.
דברי רש"י הק' קשה להבין: איפא זה כתוב בתורה, ועוד אי כתוב בתורה
„טהור” למה ומדוע אמרו המלאכים טמא?

— ואפשר לפרש עפ"י דברי הגמ' (נזיר ס"ה ע"ב): כל ספק נגעים בתחילה
טהור וכו' מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא לטהרו או לטמאו.
הואיל ופתח בו הכתוב בטהרה תחילה וכו', אלא כי איתמר דרב יהודה אמר רב
אהא איתמר, אם בהרת קדמה לשער לבן טמא ואם שער לבן קודם לבהרת טהור
ספק טמא, ור' יהושע אומר כיהה, מאי כיהה אמר רב יהודה כיהה וטהור, ודילמא
כיהה וטמא, אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא לטהרו או לטמאו הואיל ופתח
בו הכתוב בטהרה תחילה, וכפ"י הרא"ש ז"ל מה"מ דספק נגעים להקל, הואיל ופתח
בו הכתוב בטהרה תחילה, מזה יש ללמוד דכל ספק מקלינן ביה לטהרו.

זוהי כוונת רש"י: טהור לפי מה שכתוב בתורה לטהרו קודם לטמאו.
— ואיתא במדרש אכביר שהמלאכים שמעו כל התורה בדבור אחד, כמו
„זכור ושמור” בדבור אחד נאמרו, וכן „אנכי ולא יהיה”, מה שאין הפה יכול לדבר
ואזן לשמוע, לפיכך לא ידעו המלאכים את הדרש שפתח בו הכתוב בטהרה תחילה,
ופסקו ספיקא דאורייתא לחומרא.

וירא אליו ד' באלוני ממרא והוא יושב פתח האוהל
כחום היום (בראשית י"ח) מאי כחום היום אמר רבי
חמא ב"ר חנינא אותו היום יום שלישי של מילה של
אברהם היה ובא הקב"ה לשאול באברהם, הוציא
הקב"ה חמה מנרתיקה כדי שלא יטריח אותו צדיק
באורחים, שדריה לאליעזר למיפק לברא נפק ולא
אשכח וכו', נפק איהו חזייה להקדוש ברוך הוא דקאי
אבבא וכו', כיון דחזא דקא אסר ושרי אמר לאו אורח
ארעא למיקם הכא היינו דכתיב (שם) וישא עיניו
וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ
לקראתם. מעיקרא אתו קמו עליה כי חזוהו דהוה

ליה צערא אמרו לאו אורח ארעא למיקם הכא וכו'.

(בבא מציעא פ"ו ע"ב).

ברש"י: כיון דחזא הקדוש ברוך הוא: דקא אסר. אברהם את מילתו ושרי אמר לאו אורח ארעא למיקם הכא: היינו. דמעיקרא כתיב נצבים עליו ולבסוף כתיב וירץ לקראתם.

במהרש"א: היינו דכתיב כו'. בפירש"י בחומש כתיב נצבים עליו וכתיב וירץ לקראתם. כד חזויה כו'. ועוד יש לפרש מדכתיב וירא וירא ב' פעמים שבתחילה ראה אותם נצבים עליו ואח"כ כשראה אותם שפירשו הימנו, מיד וירץ לקראתם, ונראה לפי דרש זה לא יתכן לפרש לקראתם כמשמעו דהא אחריהם היה רץ שפירשו הימנו אלא דמלת לקראתם פירושו כמו לקרוא אותם שהיה רץ אחריהם להחזירם, וק"ל.

בשם הגה"ק רבי שמשון מאוסטרפלי ז"ל: דהמלאכים ראו כי השכינה בכאן עם אברהם וחזרו דרך אחוריהם כדרך הכהן הגדול הנפטר מן ק"ק היה חוזר דרך אחוריו, ונמצא היו המלאכים עומדים פנים כנגד אברהם, ובודאי שאברהם רץ כדרכו כי דרך אחוריו לא יוכל לרוץ והאיך היה חוזר אחוריו כנגד השכינה, לזה אומר „גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה“, כלומר: יותר משיהיה פניו כלפי השכינה, ולפיכך כתוב פני השכינה ולא מקבלת השכינה.

הניחא לר' יונתן אלא לר' יאשיה מאי איכא למימר
דתניא (ויקרא כ') איש אשר יקלל את אביו ואת אמו,
אין לי אלא אביו ואמו, אביו בלא אמו אמו בלא
אביו מניין, ת"ל אביו ואמו קלל, אביו קלל אמו קלל,
דברי ר' יאשיה. (בבא מציעא צ"ד ע"ב).

ברש"י: אביו קלל אמו קלל. בתחילתו סמך קללה לאביו בסופו סמך קללה לאמו.

בתפארת ישראל על המשניות: עכ"פ הרי קמן קושיא חזקה לר' יאשי' דמה נעשה ביום שידובר בנו מהכתוב „מכה אביו ואמו מות יומת“, דלא כתיב בתרי' אביו הכה אמו הכה, וכי ס"ד לדחני אינו חייב רק בשיכה את שניהן וכו', ומסיים: והקב"ה יאיר עיני להבין כל סתום ועמוס מעינים כהות בתורתו הק'.
פלא שנעלם מהגאון הנ"ל מה שמוכא ברש"י על הפסוק „ומכה אדם יומת“ (ויקרא כ"ד), בזה"ל: אפילו לא הרגו אלא עשה בו חבורה שלא נאמר כאן נפש, ובמכה אביו ואמו דבר הכתוב, והוא מת"כ — הרי מפורש כאן דמכה אפילו אדם אחד או אביו או אמו שהוא חייב מיתה, וזה ברור.